Рецензия

от проф. дпн Румен Иванов Стаматов –

Варненски свободен университет „Черноризец Храбър”

на дисертационен труд за присъждане на образователната и научната степен

„доктор”

в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки;
професионално направление 3.2. Психология
докторска програма: Обща психология
автор ХУЛУД ГАДИР
тема: „ ВЛИЯНИЕ НА УЧИЛИЩНАТА СРЕДА ВЪРХУ МОТИВАЦИЯТА ЗА ПОСТИЖЕНИЕ ПРИ УЧЕНИЦИ ОТ СРЕДНИТЕ УЧИЛИЩА В ИЗРАЕЛ“

1.Общо описание на представените материали

По избор на научното жури съм определен за негов член по процедурата за защита на дисертационен труд на тема „ВЛИЯНИЕ НА УЧИЛИЩНАТА СРЕДА ВЪРХУ МОТИВАЦИЯТА ЗА ПОСТИЖЕНИЕ ПРИ УЧЕНИЦИ ОТ СРЕДНИТЕ УЧИЛИЩА В ИЗРАЕЛ“ за придобиване на образователната и научна степен „доктор” в област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.2. Психология, докторска програма: Обща психология.

Автор на дисертационния труд е Хулуд Гадир – докторант към катедра „Психология“ във ВСУ „Черноризец Храбър“, отчислен с право на защита.

Представеният от Хулуд Гадир комплект материали е в съответствие с изискванията на ЗРАСРБ, Правилника за приложението му и Правилника за развитие на академичния състав на ВСУ „Черноризец Храбър”. Включва дисертационен труд, автореферат и приложени публикации.

2. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Темата на дисертационното изследване е актуална в научно – изследователски и в практически аспект. Като психологичен конструкт мотивацията за постижение е от особено значение не само за академичния успех, но и за развитието на академичните способности и продължаващото обучение.

Много от емпиричните изследвания показват една тревожна тенденция – прогресивно отслабване на мотивацията за учене във времето, което е със сериозни последици не само върху академичните постижения, но и върху продължаващото образование, бъдещото професионално реализиране и удовлетворение от живота. В този контекст изследванията върху мотивацията и пътища за нейното усилване разкриват и значимостта на темата на дисертационното изследване.

В предложеното изследване мотивацията за постижение е разгледана в контекста на набор от променливи и техните влияния върху нейната ефективност. С това се открива и оригиналността на замисъла – да се проследят влиянията не на отделните променливи, а на тяхното интегриране, което очертава и по-широк изследователски хоризонт. Считам, че основния тезис, изразен в опита да се обвърже развитието на мотивацията за постижения в училище чрез интегриране влиянията на отделните променливи, придава и оригиналността на самото изследване.

3. Познаване на проблема

Авторът се опитва обосновано да постигне целта на дисертационното изследване, както и преследваните задачи със съответните методи на теоретичното и емпиричното изследване.

Теоретичният анализ е обединен около три основни теми: мотивация за постижение, училищна среда и ефекти от влиянията на училищната среда върху мотивацията, академичните постижения и ангажирането с процеса на учене.

Всяка от тези теми, която очертава рамката на емпиричното изследване е представена задълбочено, чрез разглеждане на основните концепции, конструкти и емпирични изследвания.

Първата тематична област – мотивацията за постижения е изследвана в контекста на различните мотивационни теории. Проследени са влиянията на

мотивацията върху емоционалното, когнитивно и академичното развитие, ангажирането с учебната дейност и удовлетворение от училището. Анализът на мотивацията се отличава с пълнота и е релевантен на целта на изследването.

Втората и третата тематична област засяга моделите, чрез които се концептуализира училищната среда. Този конструкт е представен чрез различнни променливи, които обхващат училищен контекст, видовете отношения в училище, учебни програми, методи на преподаване, учебни практики, политиките на самото училище, технологиите и изкуствения интелект. Разглежданите конструкти са обвързани с приемането, доверието, подкрепата, разбирането, сигурността, дисциплината и сътрудничеството, които са определящи за развитието на академичните способности и постижения. Представените анализи разглеждат задълбочено влиянията и значението на училищната среда върху емоционалната безопасност, взаимното уважение, ясните поведенчески очаквания и позитивното взаимодействие с връстниците, върху по-високите нива на вътрешната мотивация, академичната ангажираност и постижения както и върху отслабването на академичната тревожност и страха от провал, насърчаването и подкрепата на учениците да поемат интелектуални рискове и да участват активно в обучението.

В контекста на множеството емпирични изследвания, които отбелязват тенденцията на отслабване на академичната мотивация, въпроса за пътищата към усилване на мотивацията е от особена значимост. Това е и едно от тематичните направления на изследването, което се опитва да установи влиянието и силата на влиянията на отделните променливи върху мотивацията за постижения.

Бих искал да отбележа, че представените анализи са изключително задълбочени и придават кохерентност на теоретичната част. Емпиричната част също се отличава с коректни статистически анализи, проведени със специално конструиран авторски въпросник с необходимите психометрични характеристики и резултати, които съответстват на хипотезите на изследването.

Резултатите от изследването подкрепят мнението, че мотивацията за постижения не се генерира от изолирани променливи, а по-скоро от комбинираното влияние на множество елементи в училищната среда.

Изследването показва, че една интегрирана и подкрепяща среда засилва самоуважението на учениците, чувството за принадлежност и академичната им ангажираност, докато фрагментираната среда може да ограничи мотивационните ефекти, дори когато са налице отделни компоненти.

4. Методика на изследването

Методиката отразява основния замисъл на изследването и на концептуалното му осмисляне. Самата методика включва авторски въпросник, конструиран върху изследването на Гадир (2021) и включва 57 айтема разпределени в шест измерения:

1. Физическа училищна среда (10 елемента)
2. Връзка учител-ученик (10 елемента)
3. Климат в класната стая (10 елемента)
4. Училищно ръководство (10 точки)
5. Учебна програма и методи на преподаване (10 елемента)
6. Технологии и изкуствен интелект в училищната среда (7 елемента)

Психометричните характеристики на въпросника са добри – 0.85

5. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Дисертационният труд е с обем 161страници в основния текст, който включва 10 таблици, и приложение. Структурата включва увод като въведение в изследователската тема, четири глави, изводи и препоръки за практиката, заключение, литература и приложения. Библиографията е със 60 заглавия на английски език и иврит. Самото изследване е структурирано в две части – теоретична, която представя основните концепти, около които се изгражда изследването и емпирична, която е представена от цели, задачи, хипотези, инструменти на изследването с подробно описание на психометричните характеристики и различните анализи, в контекста на формулираните хипотези. Представените анализи и изводи са представителни за усилията на докторанта и подкрепят верификацията на получените резултати.

6. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Приносите на Хулуд Гадир са съдържателно обобщени и отговарят на проведеното изследване. Като цяло бих искал да отбележа следните положителни моменти:

-предложена е холистична концептуална рамка, която представя мотивацията за постижения като динамичен резултат от взаимодействието между множество измерения на училищната среда. Чрез интегриране на различни конструкти в рамките на един аналитичен модел, изследването допълва съществуващите мотивационни теории, които традиционно наблягат на индивидуални или изолирани контекстуални променливи;

-предоставени са оригинални емпирични доказателства за влиянието на училищната среда върху мотивацията за постижения сред учениците от средните училища в Израел. Изследването идентифицира относителната сила и интегрираното влияние на тези измерения в рамките на сложен културен и образователен контекст. Очертани са зависимости и механизми на влияние на отделните променливи;

-създаден е въпросник за оценка на контекстуалните влияния върху мотивацията за постижение;

-представени са доказателства за силата на влиянията на отделните променливи върху мотивацията за постижения: климатът в класната стая е очертан като най-влиятелният фактор, следвани от съдържанието на учебната програма, методите на преподаване, на иновативните интерактивни учебни практики, които свързват обучението с реални житейски контексти, отношенията учител-ученик и накрая училищното ръководство подчертавайки важността на административната подкрепа, ефективната комуникация и признаването на усилията на учениците за формиране на положителен училищен климат; променливата „технологии и изкуствен интелект“, макар и да регистрират най-ниската средна стойност сред шестте променливи, все пак демонстрират статистически значим положителен ефект. Учениците възприемат цифровите инструменти и приложенията, базирани на изкуствен интелект, като подобряващи ангажираността и академичните постижения, въпреки че някои изразяват резерви относно техния принос за задълбочено концептуално разбиране;

-представени са насоки за разработване на подкрепяща училищна среда, която повишава мотивацията за постижения и академичното усърдие сред учениците от средните училища, обслужващи образователните политики, училищните ръководители и учителите.

Резултатите от емпиричното изследване обогатяват разбирането, че мотивацията за постижения не се генерира от изолирани променливи, а по-скоро от съчетаното влияние на множество елементи в училищната среда. Бих искал да отбележа извода от емпиричното изследване, че интегрираната и подкрепяща среда засилва самочувствието на учениците, чувството им за принадлежност и академичната им ангажираност, докато фрагментираната или неравномерна среда ограничава мотивационните резултати, дори когато са налице отделни компоненти.

7. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Публикациите на темата на дисертационния труд са под формата на статии и отговарят на изискванията. Представени са 3 публикациил които са свързани с темата на дисертационното изследване

8. Лично участие на докторанта

Хулуд Гадир е редовен докторант към катедра „Психология". реализирала самостоятелно цялото Дисертационното изследване е самостоятелно реализирано. Текстът, получените резултати и приноси са лично дело на докторанта.

9. Автореферат

Авторефератът съдържа основните постановки в дисертационния труд, резултатите и техния анализ. Считам, че е адекватен на дисертационния труд и обективно отразява теоретичните анализи и основните резултати, представени в съдържанието на изследването.

10. Лични впечатления

Бих искал да отбележа, че Хулуд Гадир притежава задълбочени познания в изследвана област, съчетани с отговорност и с оригинален подход

към емпиричното разглеждане на темата, което обогатява разбиранията върху влиянията на училищната среда върху мотивацията за постижения.

11. Препоръки за бъдещо използване

Предлагам основния текст на дисертацията да се разшири като се наблегне на проследяване на влиянията на семейството върху мотивацията за постижения .

Заключение

Дисертационният труд показва, че докторантката Хулуд Гадир притежа -ва задълбочени познания по темата на дисертацията. Смятам, че кандидатката отговаря на условията и реда за присъждане на образователната и научната степен „доктор” по Закона за развитие на академичния състав в Република България, ППЗРАС, и Правилника за развитие на академичния състав на Варненнският свободен университет . След изтъкнатите аргументи, както и на цялостната положителна оценка за извършеното дисертационно изследване, предлагам на научното жури да гласува положително и да присъди образователната и научна степен „доктор” на Хулуд Гадир, за което давам и своя утвърдителен вот.

10 10 2026 г. Рецензент:

/проф. Румен Стаматов/